

Visitaforedrag, Bergen Domkirke menighet, 28.01.18

Bergen Domkirke menighet er ikke den største menigheten rent tallmessig i Bjørgvin bispedømme, men likevel på et vis kanskje den viktigste. På en særlig måte bidrar dere som sentrumsmenighet i landets nest største by gjennom deres gudstjenester og brede menighetsarbeid til å prege folks bilde av hva kirken er og gjør. Det er derfor viktig ikke bare for Bergen men for Bjørgvin og for hele Den norske kirke at Den hellige Ånd virkelig får fylle kirkens seil her i Bergen sentrum. Og etter denne visitasen er det mitt inntrykk at dette også skjer langt på vei. Her er det mye å glede seg over, samtidig som det heller ikke mangler på utfordringer. Men først og fremst er jeg som biskop i dag fylt av både stolthet og takknemlighet over alt det gode som skjer i menigheten.

I disse fem dagene med et forholdsvis tettpakket program har jeg fått være med på flere møter med staben, medlemmene i menighetsrådet og kirkekomiteene og mange frivillige der vi har diskutert gudstjenestelivet, de ulike kirkenes profil, trosopplæringen, barne- og ungdomsarbeidet, diakonien – inkludert de mange diakonale stiftelsene, kirkemusikken og kirkens kommunikasjons- og informasjonsarbeid.

I tillegg har jeg fått besøke Kirkelig Dialogsenter Bergen og Mariakirkens «Åpen barnehage». Jeg har møtt ungdomskolelever ved Rothaugen til spørretime, samt viktige samarbeidspartnere i byen som Kirkens Bymisjon, Byråden for skole, barnehage og idrett; og ledelsen i Bergen Reiselivslag. Jeg har fått være med på en spennende samtale i et godt fylt auditorium i Litteraturhuset med tema «Hva om kirken forsvant?» - noe vi ble enige om at den ikke burde; og jeg har hatt individuelle samtaler med menighetens prester og daglig leder. Og sist men så avgjort ikke minst: Jeg har fått være med på gudstjeneste i alle menighetens fem kirker. Det vil si gudstjenesten i St Jakob gjenstår, den er i kveld kl 19, og jeg håper mange av dere også kan være med der.

I dette visitaforedraget vil jeg nå sammenfatte mine inntrykk fra visitasen, og samtidig peke på noen viktige veivalg for menigheten fremover, og avslutte med å gi dere noen konkrete utfordringer. Om et års tid skal så menighetsrådet gjennom et brev til meg vise hvordan dere svarer på disse utfordringene.

Foredraget er blitt til i samråd med domprost Jan Otto Myrseth og rådgiver Torfinn Wang ved bispedømmekontoret. De har begge vært med på store deler av visitasen. Foredraget blir langt, og det skyldes menighetens størrelse og

omfanget av alt som skjer. Det vil likevel være svært mye som kunne vært nevnt som ikke står her, og det vil noen sikkert savne. Men slik må det bli.

Visitaforedraget vil være bygget opp slik at jeg først tar opp gudstjenestelivet og menighetsarbeidet i Domkirken, Mariakirken og Johanneskirken, før jeg sier noe om viktige temafelt som trosopplæringen inkludert Barnas katedral, ungdomsarbeidet med St. Jakob, diakonien, kirkemusikken og kulturen, og informasjonsarbeidet.

Domkirken er menighetens hovedkirke samtidig som den på en særlig måte også er biskopens kirke. Domkirkens gudstjenesteliv skal være preget av en høykirkelig stil med særlig vekt på kvalitet i den liturgiske kirkemusikken. Dette lykkes dere da også med gjennom deres dyktige kantorer og forsangere fra Bergen Domkor. Ved særlige festgudstjenester, slik som i dag når dere får utfolde dere med stort mannskap, er det en fantastisk opplevelse å få være på gudstjeneste her. Det har jeg opplevd flere ganger både som biskop og vanlig gudstjenestebesøker. Her lever dere virkelig opp til rollen som byens og bispedømmets flaggskip hva gudstjenestelivet angår.

Men ved de fleste gudstjenestene gjennom året er det kanskje bare en håndfull forsangere, og her skulle jeg ønske meg et styrket mannskap med et noe fyldigere uttrykk. Jeg vet dere som er kirkemusikere deler denne vurderingen, men at det står på ressursene fordi forsangere skal lønnes. Men er det kanskje mulig å dra i gang en korgruppe til med bare ulønnede sangere som kan bistå i gudstjenestelivet?

Når det gjelder selve kirkerommet her i Domkirken, så vet jeg at dere i forbindelse med renoveringen ønsker å gjøre noe med sideskipet ved å ta ut benker og slik åpne for et sidealter, bord og stoler, rom for barna og eventuelt også utstilling av kunst. Det er en svært god ide. Her vil jeg bare oppfordre dere til å tørre å ta radikale nok grep og ikke satse halvveis. Frykt ikke verken for biskopen eller riksantikvaren!

Johanneskirken har en fantastisk plassering der den ligger på toppen av byens hovedakse fra handelsplassen ved torget, gjennom folkelivet på Torgalmenningen og opp de nye og flotte trappene (La scala sancta) til Høyden. Tenk om disse dørene, som er synlige helt nede fra Torgalmenningen, i langt større grad enn i dag kunne stå åpne gjennom uken! Det ville være et godt visuelt signal å gi til byen, og en anledning for flere av de mange som ferdes i området til å komme inn og søke stillhet og bønn. Ekstra fint ville det være om

vi kunne ha en regelmessig tidebønn eller hverdagsmesse til et fast tidspunkt der oppe alle hverdager. Jeg vet at dette krever ressurser, både frivillige og fra staben, men jeg har under visitasen registrert et stort ønske om dette, og håper det kan la seg gjøre. Kirkerommet er blant evangeliets største ressurser, og det bør være tilgjengelig.

Gudstjenestelivet i Johanneskirken preges særlig av fellesskap og deltakelse, både det som får utfolde seg gjennom bønnevandringen med lystening, bønnelapper, korstegning ved døpefonten og forbønn ved alterringen, og også i samlingen i kafeen etter gudstjenestene. Dette fellesskapet er viktig for mange som kommer fra ulike steder i byen. Jeg har hørt at det er godt å komme til Johanneskirken også når man kommer dit alene. Det er en flott attest!

Godt synlig er også **Mariakirken** der hun troner på Bryggen som byens smykkeskrin og eldste bygning. Å få være med på gjenåpningen av den vakre, nyrenoverte kirken i 2015 var noe av det fineste jeg har fått være med på som biskop. Gudstjenestene i denne kirken feires for tiden som kveldsgudstjenester, mens våre anglikanske venner låner den til engelsk gudstjeneste om formiddagen. Denne ordningen fungerer godt, og det virker som om mange setter pris på et gudstjenestetilbud i sentrum om kvelden.

I området rundt Mariakirken bor det en svært høy andel enslige eller voksne med ikke-hjemmeboende barn. Kirkekomiteen ønsker da også å styrke det felleskapsbyggende arbeidet i området ved å invitere til felles middag en dag i uken. Det er en god ide som jeg vil oppfordre dere til å realisere.

Mariakirken er ellers ett av byen viktigste turiststeder. Dette er en mulighet vi som kirke ennå ikke har tatt i bruk fullt ut. Det er menigheten som eier kirken, og dere bør sørge for at det er regelmessig tilbud om guide på norsk og engelsk. Disse guidene må legge vekt på ikke bare det historiske og kunstfaglige, men også fortelle litt om hvorfor kirken er bygget og hva kunsten betyr innenfor det kristne trosuniverset. Mange av dem som besøker kirken, og særlig de som kommer fra Asia, har nesten ingen kjennskap til kristen tro. En omvisning i et så rikt kirkebygg som Mariakirken, ledsaget av en forseggjort trykksak som folk kan få med seg hjem, kan formidle noe av hva vi som kirke tror på og driver med. For å få midler til å virkeliggjøre en slik satsing må dere ta høyere inngangspenger. Dette prosjektet bør da ha gode utsikter til å bli økonomisk selv bærende.

Tvers over gaten for Mariakirken ligger Mariastuene der **Kirkelig Dialogsenter Bergen** holder hus. Dialogsenteret er en viktig del av den kirkelige helheten i Bergen, og et verdifullt bidrag i arbeidet med å bygge et livssynsåpent samfunn med rom både for dialog, forståelse for hverandres ulikheter og tydelighet på eget ståsted. Dialogsenteret er involvert i kveldsgudstjenester både i Mariakirken og Johanneskirken, og bidrar på flere måter til å berike byens spiritualitet.

Trosopplæringen er i Bergen Domkirke menighet preget av storsatsingen rundt prosjektet **Barnas katedral i Nykirken**. Dette tiltaket som ble lansert under min forgjenger Ole D. Hagesæthers prosjekt Barneåret i 2003, har vist seg å være særdeles vellykket både i form av de mange flotte teateroppsetningene som når flere tusen barn hvert år, og gjennom de fargerike gudstjenestene med et bredt og kreativt liturgisk og musikalsk uttrykk.

Samtidig skal familiegudstjenester og trosopplæringstiltak ikke bare kan finne sted i Nykirken, men også i de andre kirkene i menigheten. Folk er knyttet til kirkebyggene, og for mange er det langt geografisk, og kanskje også sosiokulturelt, til republikken Nordnes. En slik spredning på flere kirker av gudstjenester rettet mot barn finner allerede sted, og jeg registrerer et ønske om at dette skal skje i enda større grad. Samtidig bør vi fastholde at Nykirken både skal rigges og brukes som vårt fremste kirkerom for barne- og familiegudstjenester, og som en ressurs for andre menigheter først og fremst i Bergen men også utenfor byen. Denne bestillingen krever en strategisk gjennomtenkning der både menigheten, BKF og bispedømmet involveres.

Jeg vil derfor be om at det nedsettes en arbeidsgruppe med representanter fra Bergen Domkirke menighet, Bergen Kirkelige Fellestråd (BKF) og bispedømmet med mandat for å se på Kirken i sentrum sin rolle som base for by-omfattende kulturproduksjoner for barn og trosopplæring. Det er en forutsetning at de teaterforestillinger som i dag er i Nykirken knyttet til Jul og påske, skal fortsette. Det bør vurderes om «Barnas Katedral» skal få preg av å være mer av et program, i tillegg til å være knyttet til stedet Nykirken.

Denne arbeidsgruppen kan samtidig se på arbeidet i **Ungdomskatedralen St. Jakob**. Eventuelt kan det nedsettes en egen arbeidsgruppe for dette ungdomsarbeidet. Her er det nå skifte i to prestestillinger, og det er en god anledning til å tenke gjennom retningen for arbeidet fremover. Ungdomskatedralen St Jakob, som ble realisert på tampen av Ungdomsåret

2013, har vist seg å være et vellykket og strategisk riktig samarbeidsprosjekt mellom Bjørgvin bispedømme, Bergen KFUK-KFUM Ynglingen og Bergen Domkirke menighet. Kirken rommer nå et mangfold av aktiviteter for ungdom i ulike aldre.

Jeg gir stor honnør til menighetsrådet som våget å satse mange millioner på å pusse opp St. Jakob til det den er blitt i dag, og slik ga et viktig håndslag til ungdom i Bergen. Denne storsatsingen har vært vesentlig for at bispedømmet også har valgt å satse så stort som vi gjør, med to hele stillinger, hvorav den ene er 50 % finansiert av Bergen KFUK-KFUM Ynglingen.

Vår kirke har fortsatt god kontakt med bredden av ungdomskullene gjennom konfirmasjonstiden. Men vi trenger å bygge ut tilbudet etter at de hvite kappene er lagt av. Gjennom ulike samlingspunkt og ikke minst ledertrening kan det vokse fram et kristent ungdomsmiljø som kan bli et kraft- og ressurscenter for hele Stor-Bergen. Her er det viktig at vi fortsatt får til et godt samarbeid med de kristne barne- og ungdomsorganisasjonene.

Før vi forlater ungdomsarbeidet vil jeg få uttrykke bekymring over det siste årets nedgang i konfirmanttallet. Det kan være forbigående, men utviklingen ellers i landet, og særlig i Oslo, gjør det sannsynlig at vi her står overfor en trend som vil vedvare og også forsterkes hvis vi ikke gjør noe. Det er sterkt beklagelig at ikke menigheten har noe tilbud i sin trosopplæringsplan for den strategisk viktige aldersgruppen 13 til 14 år. Dette er et hull dere må fylle!

Bergen Domkirke menighet kjennetegnes av en svært sterk satsing på **kirkemusikk og kultur**. Menigheten har flere kor: Bergen Domkor, Bergen domkirkes jentekor, Bergen domkirkes pensjonistkor, Mariakirkens kantori, Sta Sunniva kammerkor, Tweens og barnegospel, og i tillegg medvirker sangere fra Bergens Operakor som forsangere i Johanneskirken. Det finner sted svært mange konserter i kirkelig regi, her må vi særskilt nevne Kirkeautunalen, Bergen Orgelsommer og Mariafestdagene, og den store satsingen som i advents- og juletiden og i påsken. Dette er en rikdom for kirken og kulturlivet i hele byen! I tillegg kommer mange andre konserter i andres regi som finner sted i kirkene.

Menigheten har svært dyktige kirkemusikere som arbeider mye og leverer kvalitet på høyt nivå. Samtidig er jeg imponert over viljen de har til nysatsing, f.eks. i form av kulturskolen som er planlagt startet opp i år, og prosjektet Orgelfantasi i Nykirken. Det gjenstår imidlertid å utarbeide en plan for

kirkemusikken i menigheten som skal avspeile de ulike profilene i kirkene og peke på hvilke muligheter som ligger på det kirkemusikalske feltet framover.

Det **diakonale arbeidet** i denne menigheten er sterkt preget av de mange stiftelsene som ble opprettet for lenge siden og som fortsatt består og yter verdifull diakonal bistand, særlig til eldre og pleietrengende. Jeg kan her nevne Domkirkehjemmet, Nykirkehjemmet, Johanneskirken aldershjem, Korskirkehjemmet, og de mange sosialboligene. I denne siste gruppen har jeg fått en særlig godhet for Lolly Magnus stiftelse som etter sitt formål skal skaffe hybler til damer som har «sett bedre dager».

Mange av disse stiftelsene bør utvikles slik at de tilpasses nye utfordringer i vår tid, og bedre oppfyller det som er selve intensjonen i beskrivelsen av formålet. Dette arbeidet krever mye innsats og tid, og derfor fortjener også soknepresten stor takk fordi han her tar tak.

Samtidig skjer det svært mye god diakoni i menighetens egen regi på mange forskjellige plan, ikke minst i form av fellesskapsbyggende arbeid. Dette har jeg lest meg til i deres omfattende og oppdaterte diakoniplan. Blant alt det positive som her beskrives, vil jeg nevne at dere er til stede på mange institusjoner med andakt, sang og musikk; og at dere har to åpne barnehager som er et godt lavterskeltilbud for barnefamilier, ikke minst for dem som er nye i landet. Likedan vil jeg trekke fram kirkekaffen etter gudstjenestene som en viktig diakonal arena. Dere har ennå ikke på plass en organisert besøkstjeneste for frivillige, men dette ønsker dere å få til, og det vil være svært positivt.

Kirkens Bymisjon er en viktig samarbeidspartner på dette feltet, og har gjennom mange år sørget for å gjøre Korskirken til kirkens åpne hus i Bergen. I møtet med Bymisjonen ble det pekt på flere punkter for nærmere samarbeid. Det var enighet om at menigheten sammen med Bymisjonen og BKF og andre relevante aktører burde utarbeide en felles diakoniplan for byen med sikte på å bygge bro mellom menighetsdiakonien og institusjonsdiakonien. Det er et godt forslag.

Helt på tampen vil jeg rose dere for **informasjonsarbeidet**. Det er flott at dere har ansatt informasjonsmedarbeider i halv stilling. Det har blant annet ført til at menighetsbladet SPOR nå er på sporet igjen med fint innhold og stilig layout. Det viktigste informasjonsarbeidet skjer imidlertid på nettet, og her er dere

allerede godt etablert. Men ytterligere satsing er nødvendig hvis man vil kommunisere med folket her i byen, og særlig de yngre årsklasser.

Avslutningsvis vil jeg peke på **to områder som dere må ta tak i:**

- 1) Dere må prioritere arbeidet med å **rekruttere og følge opp de frivillige**. De midlene dere har fått av Bergen kommune til frivillighetskoordinator er nå sluset inn i stillingen som barne- og ungdomskantor. Det er en prioritering som er lett å skjønne, men den fører til at det systematiske arbeidet i menigheten med å utfordre, utruste og følge opp frivillige medarbeidere ikke kan bli på det nivå som det bør være. For å nå våre mål som kirke er vi i økende grad avhengig av frivillige, men de kommer ikke av seg selv. Derimot forsvinner mange av seg selv hvis de ikke følges opp. Her må menighetsrådet ta grep.
- 2) Dette reiser så i sin tur spørsmålet om økonomien. Når dere mangler frivillighetskoordinator, og også en diakon eller diakoniarbeider, er det fordi dere mangler penger. Dere er da også blant de få menigheter her i byen som ikke har noen **ordnet givertjeneste**. Her må menighetsrådet ta grep! Over hele verden er det slik at menighetsarbeidet drives på innsamlede midler. Det må også vi i langt større grad lære oss, samtidig som vi er takknemlig for det gode lobbyarbeidet som blant andre BKF gjør overfor kommunen for å hente ut mer penger. Jeg håper at vi i bispedømmet, og gjerne sammen med BKF, kan gi hjelp så flere menigheter får organisert en bærekraftig givertjeneste. For kirken har penger nok, vi har aldri hatt mer, men de er i lommene på medlemmene.

Så vil jeg til sist **summere opp mine konkrete utfordringer** til Bergen Domkirke menighet, og om et år vil så domprosten be dere om svar på hvordan disse blir fulgt opp:

- Gi gudstjenestelivet i Domkirken et løft ved å styrke forsangertjenesten ved de ordinære gudstjenestene.
- Ta radikale grep med innredningen av Domkirken slik at den kan tjene flere formål.

- Prøv å la Johanneskirken være åpen noen flere timer hver dag, og gjerne med en kort hverdagsmesse eller andakt.
- Styrk det felleskapsbyggende arbeidet i Mariakirken ved å invitere til felles middag en dag i uken.
- Ta grep for å utvikle omvisningen for turister i Mariakirken i en tydeligere kirkelig retning.
- Sett ned en eller to arbeidsgrupper for å drøfte utviklingen fremover i Barnas katedral/Nykirken og Ungdomskatedralen St Jakob.
- Få inn et tilbud i trosopplæringsplanen for aldersgruppen 13 til 14 år.
- Sett fart i arbeidet med å utvikle en plan for kirkemusikken.
- Dere trenger å styrke rekrutteringen og oppfølgingen av de frivillige, og helst også ansette en frivillighetskoordinator som kan følge opp dette.
- Dere må skaffe dere en bedre og mer forutsigbar økonomi gjennom en givertjeneste.

Med disse utfordringene takker jeg for meg og for fine dager og mange gode samtaler og all den gode maten og den gjennomgående vennligheten jeg har fått møte over alt!

Jeg ønsker Guds rike velsignelse over Bergen Domkirke menighet, over alle kirkene og over menneskene som lever sitt liv mellom dem her i sentrum av byen.

Bjørgvin bispestol, 28.01.18

Halvor Nordhaug

Bjørgvin biskop